

Titel: To nye Sandhedsvidner

Citation: "To nye Sandhedsvidner", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K14*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2010 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-tns-txr-shoot-id9632e0b4-8ed9-42d7-ab97-f29d9ac98057.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K14

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

Tekstredegørelse

1. Bibliografisk beskrivelse 459
2. Manuskriptbeskrivelse 462
3. Tilblivelseshistorie 464
4. Udgivelsesmåde 465

1. Bibliografisk beskrivelse

»To nye Sandhedsvidner« blev trykt i *Fædrelandet*, 16. årgang, nr. 24, mandag den 29. jan. 1855. Artiklen er signeret »S. Kierkegaard«. *Fædrelandet* blev udgivet af J.F. Giødwad og C. Ploug; sidstnævnte fungerede også som ansvarlig redaktør. Avisen blev trykt hos Louis Klein i København og lå færdig fra trykkeriet kl. 20.30. Prisen var 6 skilling i løssalg, 5 mark pr. måned, 15 mark pr. kvartal og 3 rigsdaler pr. kvartal leveret uden for København.

Artiklen er blevet kollationeret i tre eksemplarer af *Fædrelandet*, nr. 24, den 29. jan. 1855:

A SKs eget eksemplar, uindbundet og ubeskåret, KA, D pk. 17.

B Det Kgl. Biblioteks eksemplar, indbundet og beskåret.*

C Det Kgl. Biblioteks eksemplar, indbundet og beskåret.*

Ved den interne kollation blev der ikke konstateret afvigelser.* Eksemplar A danner grundlag for den følgende beskrivelse.

Format og paginering

Formatet er folio.* Avisen har et omfang på fire sider, svarende til to blade dannet af et enkelt foldet ark. Avisen er trespaltet; forsiden er ydermere opdelt af en tværgående, fed-fin dobbeltskillestreg trykt ca. to tredjedele nede på siden. Pagineringen 97-100 er på forsiden angivet under spalterne, på avisens øvrige sider over. Spalterne er unummereret.*

»To nye Sandhedsvidner« er placeret som føljeton,* dvs. nederst, på forsiden (s. 97); artiklen strækker sig over alle tre spalter. Se illustration 21, s. 440-441. Derudover indeholder avisen endnu en artikel af SK, nemlig »Stridspunktet med Biskop Martensen; som, christeligt, afgjørende for det i Forveien, christeligt seet, mislige kirkelige Bestaaende.«,* nyheder fra ind- og udland samt annoncer.

Beskrivelse af eksemplar A

Avisen måler ca. 347 × 519 mm.*

Papir

Der er benyttet almindeligt trykpapir af en træholdig kvalitet.

Typografi

Det fremherskende skriftsnit i avisen er antikva. Fremhævet tekst er sat med fed eller spatieret skrift.

På forsiden findes avisens hoved og datolinje. Hovedet består af et bredt centralfelt og to smalle felter hhv. til venstre og højre herfor. Datolinjen adskiller hovedet fra avisens øvrige tekst.

Det centrale felt har ordlyden:

Fædrelandet. | **1855.** | Abonnementspris i Kjøbenhavn 15 Mk. pr. Kvartal, 5 Mk. pr. Maaned; enkelte Nr. 6 Sk.; udenfor Kjøbenhavn 3 Rdl. | pr. Kvartal frit i Huset. Hver Søgne-Aften udgaaer et Numer.*

Det smalle felt til venstre har følgende ordlyd:

Bladets Comptoir, store Kjøb-|magergade Nr. 54, er aabent | hver Søgnedags Formiddag fra | Kl. 11-1.

Det smalle felt til højre:

Bekjendtgjørelser | indrykkes mod en Betaling af | 4 Sk. for Petitlinien. Ifølge en | Overenskomst med »**Afton-|bladet**« i Stockholm, »**Chri-|stianiaposten**« i Christiania | og »**Handels- och Sjö-|farts-Tidningen**« i Gö-|theborg kunne de ogsaa blive | indførte i disse mod en lignende | Betaling for hvert Blad.

Derunder er datolinjen placeret, indrammet af to tværgående dobbeltstreger; den øverste er fed-fin, den nederste fin-fed. Datolinjen har ordlyden:

16de Aarg. Mandagen den 29. Januar. Nr. 24.

Oplysningen om årgang er venstrestillet, dateringen centreret, og avisnummeret højrestillet.*

Nederst i avisens sidste spalte, adskilt fra en foregående notits af en skillestreg i hele spaltens bredde, er trykkesidspunktet angivet:

Færdigt fra Trykkeriet Kl. 8½.

Bagsidens fod er adskilt fra avisens øvrige tekst af en tværgående, fed-fin dobbeltskillestreg og har ordlyden:

Udgivere: **J. F. Giødwad** og **C. Ploug**; ansvarlig: **C. Ploug**. | [Skillestreg] | Trykt med Hurtigpresse hos *Louis Klein*.

Artiklens overskrift »To nye Sandhedsvidner.«, der er fed og centreret i spalten, er sat med en punktstørrelse ca. 2 grader større end brødteksten.* Under en kort, centreret skillestreg følger dateringen »Den 26de Jan.« og den spatierede signatur »S. Kierkegaard.« indrykket fra hhv. for- og bagkant på samme linje.

Artiklen indledes af et anførselstegn efterfulgt af en uncial, der er fed og sat med en punktstørrelse ca. 3 grader større end brødteksten. I artiklens anden spalte ses en fodnote, placeret under en kort, venstrestillet skillestreg og sat med en punktstørrelse ca. 1 grad mindre end brødteksten. Artiklen afsluttes med en kort prydbjælke.

Spaltekolonnen måler ca. 88 mm i bredden, og der er op til 30 linjer i hver af artiklens spalter. Mellem spalterne er sat en fed, lodret skillestreg. Brødteksten er sat med en skriftstørrelse svarende til ca. 8 punkt (petit). Der er dobbelt ordmelletrum efter punktum.

Der er få trykfejl i artiklen. I ordet »foretager« er 'f' og det første 'r' faldet ud, og det mellemstående 'o' er stærkt læderet (SKS 14, 147,10). Det første 't' i »latterlig« holder ikke linje (148,29). Derudover skyldes trykfejl læderede typer.* Eksemplaret er i øvrigt kendetegnet ved, at sværten flere steder ikke er overført tilstrækkeligt til papiret.

2. Manuskriptbeskrivelse

Til »To nye Sandhedsvidner« findes følgende manuskripter i Kierkegaard Arkivet (KA) på Det Kgl. Bibliotek.

TNS 1 Kladde til »To nye Sandhedsvidner« (SKS 14, 147-148).
1 dobbeltblad i 4°.^{*}
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 164 × 204 mm.^{*}
Bladene er foldet på langs; en bred inderspalte rummer tekst, yderspalten tilføjelser. Bladene er efter beskrivelse blevet foldet en gang på tværs.
Teksten afsluttes i marginen på bl. [2v].
På bl. [1r] findes overskriften »To nye Sandhedsvidner.« efterfulgt af en ufuldstændig datering, »d.«, og signaturen »S.K.«. I marginen på bl. [1v] findes en tilføjelse mærket »Anm«.
Mange korrektioner, både marginaltilføjelser og sletninger. Blyantsletninger findes på bl. [1] og bl. [2v]; på bl. [1v] er fire linjer slettet med blæk.
(KA, B pk. 52, læg 1; Pap. XI 3 B 220)^{*}

1

2 Renskrift af »To nye Sandhedsvidner«. Renskriften har været benyttet som trykmanuskript (SKS 14, 147-148).^{*}
2 løse blade i 4° med afrivningskant i venstre side.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 164 × 203 mm.
Bladene er foldet på langs; en bred inderspalte rummer tekst, yderspalten tilføjelser. Bladene er efter beskrivelse blevet foldet på tværs. Teksten afsluttes i marginen på bl. [2v].
På bl. [1r] findes overskriften »To nye Sandhedsvidner.« efterfulgt af en ufuldstændig datering, »d.«, og signaturen »S.K.«. Nederst på bl. [1v] findes en anmærkning betegnet »Anm«.
Få korrektioner, både marginaltilføjelser og sletninger. En enkelt blyantsletning i marginen på bl. [2v].
(KA, B pk. 52, læg 1; Pap. XI 3 B 219)

2

(KA, B pk. 52, læg 1; Pap. XI 3 B 219-220)

3. Tilblivelseshistorie

SK angreb den officielle kristendomsforkyndelse i Danmark, først med 21 artikler i *Fædrelandet* (fra den 18. dec. 1854 til den 26. maj 1855), dernæst med sit tidsskrift *Øieblikket*.^{*} Artiklen »To nye Sandhedsvidner« var SKs femte indlæg i denne kirkestrid.

I artiklen henvises til H.L. Martensens indlæg i *Berlingske Tidende*, nr. 302, den 28. dec. 1854,^{*} som var rettet mod den første af SKs artikler i kirkestriden.^{*} Derfor kan det, trods den ufuldstændige datering fra SKs hånd, sluttes, at kladden (ms. 1) tidligst er påbegyndt denne dato. I renskriften (ms. 2) er indarbejdet en anmærkning, som senere er tilføjet i kladden. Tilbageførelsen af ændringer fra renskrift til kladde har formentlig skullet sikre, at ændringerne blev bevaret, hvis renskriften skulle blive beskadiget eller gå tabt. I anmærkningen henvises der til skriftet *Bispevielse i Frue Kirke paa anden Juledag, 26de Decbr. 1854*, der udkom den 23. jan. 1855.^{*} Dvs. at renskriften først er skrevet derefter. Artiklen er sandsynligvis blevet

indleveret til sætteriet den 26. jan., hvor datoen er blevet tilføjet med blyant og derfor fremgår af den trykte artikel, der udkom den 30. jan. 1855.

4. Udgivelsesmåde

»To nye Sandhedsvidner« blev som nævnt trykt i *Fædrelandet*.^{*} Det har ikke været muligt at efterspore, om SK modtog honorar for artiklen.

Dele af artiklen blev allerede i SKs levetid frit oversat til svensk; bogen *Den officiella kristendomen är icke det nya testamentets kristendom. Framställning af dr. Søren Kierkegaard's polemik mot statskyrkan i Danmark*, hvori de fleste af SKs artikler fra kirkestriden er blevet oversat i uddrag, udkom i København i 1855.^{*} De fragmentariske oversættelser strækker sig til og med artiklen »Et Resultat«, trykt i *Fædrelandet*, nr. 107, den 10. maj 1855; den anonyme redaktør har sandsynligvis antaget, at SK under denne overskrift afsluttede sit angreb på kirken, og har herefter ladet bogen trykke.

Af stor betydning for receptionen i SKs umiddelbare eftertid var Rasmus Nielsens udgivelse af *S. Kierkegaard's Bladartikler* i 1857 (*Bl.art.*). Heri indgår størstedelen af SKs artikler, også »To nye Sandhedsvidner«.^{*}